

ZAAI is directe oogst

De positieve impact van ZAAI. Een blik op 5 jaar ZAAI.

Inleiding

ZAAI bestaat dit jaar vijf jaar. En dat wordt goed gevierd met het lustrumevenement in september. Een moment om vooruit te kijken, te netwerken, maar zeker ook om trots terug te kijken en stil te staan bij de afgelopen vijf jaar. En dat laatste is precies wat dit rapport doet. Dit rapport heeft als centraal thema de ervaringen en impact van ZAAI in de afgelopen vijf jaar, door de ogen van de drie belangrijkste betrokkenen: de gemeenten, de partners en uiteraard de ondernemers die hebben deelgenomen aan ZAAI. Vanuit elke groep geef ik een blik waarom ze meedoen, wat hen is opgevallen en wat ZAAI voor hen een succes maakt. Zo wordt dit document een verhalenbundel van de direct betrokkenen.

Persoonlijk

Ik wil niet op de zaken vooruitlopen, maar dat ik dit rapport mag schrijven kenmerkt de kracht van ZAAI. Ik ben namelijk ook oud-deelnemer van ZAAI. In 2017 ben ik begonnen met mijn eigen advies- en coachbedrijf. Ik help ondernemers in de ontwikkeling van hun bedrijf, door ze te adviseren en coachen op strategie, innovatieplannen en businessmodel. Toen ik op een netwerkevenement hoorde over ZAAI, besloot ik ter plekke mee te doen. Ik heb veel geleerd van ZAAI, net als de deelnemers die later in het rapport aan bod komen. Ik heb veel waardering en respect voor de organisatie en ben trots dat mijn gemeente (Aalsmeer) dit ook aanbiedt aan startende ondernemers. Daarom vind ik het als oud-deelnemer een eer dit rapport te schrijven. Ik hoop dat ZAAI nog veel startende ondernemers in de toekomst zal helpen!

Sven van den Broek

Broek Marketing

www.broekmarketing.nl

Een introductie in ZAAI

ZAAI is een programma voor (startende) ondernemers om hen te helpen zo gezond mogelijk te groeien. ZAAI helpt ze in de ontwikkeling van hun bedrijf en van hun eigen vaardigheden als ondernemer. Onder het motto 'zaaien, groeien en oogsten' wordt per traject een groep van maximaal 20 (startende) ondernemers geselecteerd. Deze groep krijgt professionele begeleiding en coaching gedurende zes maanden om ze zodoende te helpen met succesvol ondernemen.

Hoe is ZAAI gestart?

De gemeente Amstelveen heeft in 2013 het initiatief genomen voor ZAAI. De gemeente Amstelveen zag destijds dat, in een economische crisis, startende ondernemers een hoog risico hebben binnen 3 jaar failliet te gaan. De gemeenteraad sprak de ambitie uit startende ondernemers beter te ondersteunen en zo meer faillissementen te voorkomen. De raad gaf Beleidsadviseur Economische Zaken Haydée op 't Veld de opdracht deze ambitie verder vorm te geven.

Haydée op 't Veld: *"Het uitgangspunt in de ambitie was om in te spelen op de behoeften van startende ondernemers. Om die te bepalen heb ik de resultaten uit de Bedrijvenpeiling als leidraad gebruikt. Dit is een vierjaarlijkse enquête in Amstelveen om de behoeften van ondernemers in kaart te brengen. De behoeften lagen in betaalbare huisvesting en netwerken. Naar aanleiding van deze resultaten zijn we verder gaan denken: Wat betekent deze behoefte precies? En hoe kan een ondernemer daar beter door presteren?"*

Hoe de behoeften in te vullen was ook voor ZAAI een leerproces. Het doel dat ZAAI zich stelt is een programma aanbieden dat ondernemers niet makkelijk zelf in de markt kunnen vinden. In de eerste editie is dit ingevuld met individuele coaching, waarbij de vaardigheid van netwerken als leerdoel was benoemd. Dit was een goede stap, maar nog niet helemaal de beste oplossing.

Haydée: *"De naam ZAAI staat voor groei en verbinden; hieraan wilde de gemeente een toegevoegde waarde leveren. De gemeente wilde nadrukkelijk niet concurreren met marktpartijen, hun aanbod kan de starter ook zelf inkopen. In het voorbeeld van coaching: individuele coaching kan de starter zelf inkopen, maar een programma dat een bredere groep ondernemers samenbrengt bestond en bestaat niet in de markt. Het gat in de markt komt doordat ondernemen een vak is, maar nergens wordt geleerd. In Nederland zijn er geen voorbeelden van dergelijke programma's en de KvK doet veel minder op dit gebied dan voorheen. Er is wel aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs, maar ook beperkt. Eigenlijk is het motto richting een startende ondernemer: probeer het maar. In de praktijk is dat toch een grote stap."*

De gedachte dat er een gat in de markt was is ook gevalideerd, onder andere bij Professor Enno Masurel, hoogleraar Duurzaam Ondernemen aan de Vrije Universiteit en betrokken bij de Centre of Entrepreneurship in Amsterdam. Ook de Ondernemersvereniging Amstelveen, de gemeente Aalsmeer en de Rabobank reageerden enthousiast. Uiteindelijk is samen met een coach, Sentini Grunberg, invulling gegeven aan het eerste programma. Deze partners zijn belangrijk volgens Haydée: *“ZAAI is voor en door ondernemers, dat is de kracht van ZAAI. De ondernemers moeten het zelf doen, zelfstandig worden en elkaar helpen. Dat is het onderscheidende aan ZAAI en wat startende ondernemers niet in de markt kunnen vinden. De gemeente is daarin faciliterend, in een metafoor: ZAAI wil ze leren fietsen door de zijwieltjes aan te reiken.”*

Een kort overzicht van de ontwikkeling van ZAAI

In 2013 is een proef gestart in Amstelveen met een groep Amstelveense en Aalsmeerse ondernemers. Een daverend succes, wat resulteerde in nog een jaargang. Nu vijf jaar later is het programma fors gegroeid. Eerst begonnen Aalsmeerse en Amstelveense ondernemers als één groep, maar in 2016 zijn de deelnemers gesplitst. Gezien de vraag in de gemeente startte gemeente Aalsmeer namelijk toen een pilot met een eigen programma. Daarnaast was in 2015 al een pilot gestart in de gemeente Haarlemmermeer, met 18 ondernemers. De pilots in Aalsmeer en Haarlemmermeer werden beide zo goed geëvalueerd, dat er na afloop meteen plannen werden gemaakt voor nog 2 jaargangen. In 2016 werd het ZAAI-programma dus aangeboden in 3 gemeenten: Amstelveen, Aalsmeer en Haarlemmermeer.

Daar bleef het succes niet bij. De gemeente Uithoorn wilde graag participeren en maakte het mogelijk dat Uithoornse ondernemers ook mee konden doen aan ZAAI. In 2017 zijn 3 ondernemers uit Uithoorn aangesloten bij ZAAI in Aalsmeer. Ook in Diemen bestond al langere tijd interesse in ZAAI. In januari 2018 is de eerste editie van ZAAI Diemen gestart met 16 enthousiaste ondernemers.

Zo is ZAAI vijf jaar na de start in vijf Amstelland-Meerland (AM) gemeenten actief. In die vijf jaar zijn er 10 ZAAI-programma's georganiseerd. Een ongelooflijk succes, wat ooit begon als een ambitie in de gemeenteraad van Amstelveen. En er komt meer aan, want andere regio's tonen ook interesse voor het concept. Lees in blik 1 verder over hoe de verschillende gemeenten kijken naar ZAAI.

Hoe ziet een programma eruit?

Het ZAAI-programma is in de loop der jaren continu aangepast en verbeterd op de wensen van de ondernemers. Daarnaast geeft het concept ruimte aan de organiserende gemeente om een eigen invulling te geven aan het programma. Elementen die in ZAAI vaak terug komen zijn:

- Masterclasses op gebied van bijvoorbeeld Sales en Social Media
- Intervisie-sessies met andere deelnemers
- 1-op-1 coachsessies
- Ronde-tafel gesprekken met ervaren ondernemers
- Een kick-off event en een slotevent, borrels en andere bijeenkomsten
- Daarnaast worden deelnemers vaak uitgenodigd in het lokale ondernemersnetwerk

Lees in blik 2 hoe het ZAAI-programma zich heeft ontwikkeld en welke rol coaches, externe partners en de organisatie daarin hebben gespeeld.

Voor welke ondernemer is ZAAI?

ZAAI is niet voor elke ondernemer, maar staat specifiek open voor ondernemers die:

- 0 tot 3 jaar bezig zijn en gevestigd zijn in een deelnemende gemeente
- ingeschreven zijn bij de Kamer van Koophandel
- de ideeënfase voorbij zijn en al de eerste klanten binnen hebben en/of omzet hebben behaald
- op zoek zijn naar kennis en vaardigheden over ondernemerschap en uitbreiding van hun netwerk
- bereid zijn commitment, tijd en energie aan ZAAI te geven
- professioneel, ambitieus, initiatiefrijk, doel- en resultaatgericht zijn
- minimaal 24 uur per week werken als ondernemer

Lees in blik 3 de ervaringen van deelnemende ondernemers.

Conclusie

We kunnen dus concluderen dat ZAAI een succes is. De vraag is nu; wat is het geheim? Waarom hebben gemeenten dit vanuit hun taak opgestart? Welke behoeften van startende ondernemers proberen ze in te vullen? Hoe kijkt de organisatie en het lokale ondernemersnetwerk naar ZAAI? En natuurlijk als belangrijkste; hoe ervaren de deelnemers, het ZAAI-programma zelf? Hoe helpt ZAAI hen in hun onderneming? In de rest van dit rapport lees je hoe de verschillende partijen ZAAI ervaren.

Benieuwd hoe een masterclass eruit ziet?

Ga dan naar een link voor een film: ZAAI masterclass 1: youtu.be/DQKDbmrE51g, ZAAI masterclass 2: youtu.be/IY14iLU7L58, ZAAI masterclass 3: youtu.be/f5PxSSWLnBg

Blik 1: De gemeenten

Het begon allemaal bij de gemeente Amstelveen. Vijf jaar later is ZAAI uitgegroeid tot een programma in vijf AM-gemeenten. De gemeentes faciliteren ZAAI in financiële ondersteuning, promotie en organisatie. Waarom doen steeds meer gemeentes mee? En wat probeert een gemeente uit ZAAI te halen? In dit gedeelte staan we stil bij wat ZAAI brengt voor elke gemeente.

Gemeenten Aalsmeer, Amstelveen & Uithoorn

De gemeente Amstelveen heeft samen met de gemeente Aalsmeer in 2013 het initiatief genomen voor

Gemeente Aalsmeer

Inwoners: 31.502 (2018)
Bedrijven: 2.778 (apr. 2017)
Starters: 310 (2014)
bron: aalsmeer.nl & CBS

ZAAI, om zo in te spelen op de behoeften van startende ondernemers. Het aantal ZZP'ers en startende ondernemers stijgt al jaren en deze groep wordt steeds belangrijker voor de economie en werkgelegenheid in de gemeenten.

Inwoners: 89.870 (2018)
Bedrijven: 9.942 (2017)
Starters: 860 (2014)
bron: amstelveen.nl,
allecijfers.nl & CBS

De gemeenten willen startende bedrijven ondersteunen. Starters zijn van belang voor de vitaliteit en modernisering van de lokale economie. Juist in de beginperiode van een bedrijf is het belangrijk dat ondernemers met elkaar in verbinding komen en elkaar inspireren. Het is daarom belangrijk dat in ZAAI ook samenwerking is met de lokale ondernemersverenigingen en andere belanghebbenden, zoals de Rabobank in de AM-regio. Zij beschikken over het netwerk dat essentieel is om het ZAAI-programma succesvol te laten zijn.

Inwoners: 29.210 (2017)
Bedrijven: 2.630 (2017)
Starters: 225 (2014)
bron: allecijfers.nl & CBS

Gemeente Uithoorn heeft in de ZAAI-editie van 2017-2018 in Aalsmeer meegedaan door deze open te stellen voor ondernemers uit Uithoorn.

Robert van Rijn, Wethouder Economische Zaken - gemeente Aalsmeer

“Aalsmeer is een belangrijke economische motor in de regio. Sierteelt, scheepsbouw, logistiek, recreatie en toerisme en de woon & tuin-branche zijn sectoren van formaat en van groot belang voor de werkgelegenheid in Aalsmeer en de regio. Voor de toekomst is het belangrijk dat onze economie blijft floreren en Aalsmeer de onderscheidende positie in de metropool vasthoudt en versterkt.

ZAAI verbindt startende ondernemers, helpt ze verder en versterkt ze in hun ondernemerschap. Ik ben erg trots op het succesvolle programma van ZAAI.”

Floor Gordon, Wethouder Economische Zaken - gemeente Amstelveen

“Starters zijn van belang voor de vitaliteit en modernisering van de economie. Zeker in een beginperiode van een bedrijf is het van belang dat ondernemers met elkaar in verbinding komen en elkaar weten te vinden en inspireren. Het programma ZAAI sluit precies aan bij wat startende ondernemers willen: ondersteuning, kennis en netwerken. Daarnaast brengt ZAAI starters in verbinding met gevestigde lokale ondernemers.”

Jan Hazen, wethouder Economische Zaken - gemeente Uithoorn

“Onze economie verandert razendsnel. Wat we daarbij nodig hebben zijn ondernemers met durf en vooral nieuwe ideeën. Starters hebben dat per definitie en zijn dus onmisbaar om de economische vernieuwingen mogelijk te maken. ZAAI kan daarbij net het verschil maken voor een geslaagde start.”

Haydée op 't Veld, beleidsadviseur Economische Zaken

“Ondernemen is een vak en vraagt kennis en vaardigheden op heel veel verschillende terreinen. Denk hierbij aan het opstellen van een businessplan, communicatie, acquisitie, financiële administratie en juridische aspecten. Met het ZAAI-programma bieden wij startende ondernemers kansen om te groeien en te oogsten.”

Gemeente Haarlemmermeer

De gemeente Haarlemmermeer wil starters en zelfstandig professionals graag actief faciliteren. Deze doelgroep draagt immers voor een groot deel bij aan de lokale economie en werkgelegenheid. Daardoor was het vanzelfsprekend dat Haarlemmermeer zich aansloot bij ZAAI. Aan het einde van de pilot in 2015 vond een evaluatie plaats. Al snel werd duidelijk dat Haarlemmermeer graag door wilde gaan met het programma voor de volgende twee jaar. Deze twee jaar zijn bijna afgesloten. Nu is al zeker dat ZAAI in Haarlemmermeer doorgaat.

Inwoners: 147.272 (2018)
Bedrijven: 9.645 (2018)
Starters: 1500 (2014)
bron:
haarlemmermeergemeente.nl
& CBS

Ap Reinders, wethouder Ondernemerschap - gemeente Haarlemmermeer:

“Het aantal zelfstandig professionals en startende ondernemers is de laatste jaren sterk toegenomen. De groep wordt steeds belangrijker voor de lokale economie en de diversiteit van het ondernemersklimaat. Een traject als ZAAI stimuleert het ondernemerschap van startende ondernemers en biedt ook kansen. Door persoonlijke coaching, masterclasses en netwerken investeer men in zichzelf én het bedrijf. De oogst is inzicht, persoonlijke groei en uitbreiding van het netwerk. Het is waardevol en goed om te doen. Wij zijn als gemeente erg tevreden en blij met het ZAAI-traject.”

Cecile de la Rambelje, beleidsadviseur op het ZAAI-traject:

“Ik ben vanaf het begin af aan betrokken bij ZAAI Haarlemmermeer. En ik zie en hoor van starters en ZZP'ers terug hoe waardevol en leerzaam zij het vinden. Dat is zo mooi om terug te krijgen. We hebben als gemeente er goed aan gedaan ons aan te sluiten bij dit initiatief.”

Diemen

De gemeente Diemen ziet van oudsher een goede band tussen het bedrijfsleven en de gemeente.

Inwoners: 27.734 (2017)
Bedrijven: 2.315 (2017)
Starters: 265 (2014)
bron: allecijfers.nl & CBS

Startende ondernemers bleven echter vaak onbelicht in de diverse contacten tussen gemeente en het bedrijfsleven. In Diemen bestond daarom al langere tijd interesse in ZAAI. Er is het afgelopen jaar dan ook dankbaar gebruik gemaakt van de ervaringen die voorhanden waren om het eerste ZAAI-programma voor Diemen te ontwikkelen. En gezien de animo voor ZAAI zal zeker overwogen worden om met een tweede ZAAI-programma te komen. Door ZAAI is in korte tijd een brede groep startende ondernemers in Diemen bereikt en naast de ontwikkeling die de deelnemers hiermee kunnen maken

heeft de gemeente een veel beter beeld gekregen van startende ondernemers in Diemen en hun behoeften.

Jeroen Klaasse, Wethouder Economische Zaken:

Foto door: Tanja Lakeland Holzhaus

“Ik ben heel blij dat wij, naast de goede contacten met de gevestigde ondernemers, ons nu ook meer gaan focussen op startende ondernemers. Onze hoop is dat zij zich met behulp van ZAAI verder ontwikkelen als ondernemer en zij zich daarnaast meer verbonden gaan voelen met de gemeenschap van Diemense ondernemers.”

Sophie Klooster, Trainee bij gemeente Diemen:

“ZAAI heeft de gemeente Diemen bereikt! Ik heb met heel veel plezier de eerste editie van ZAAI Diemen georganiseerd. Van de speeddate-ronde tot en met het slotevent heb ik mijn steentje bijgedragen aan een mooi programma in Diemen. Rondom ZAAI hangt een aanstekelijk enthousiasme wat ik heb kunnen ervaren tijdens samenwerking met ondernemerscoach Anja de Die en in het contact met andere projectorganisatoren. Ik heb het contact met de ondernemers erg mooi gevonden. Het ondernemerschap en de ondernemer hebben mij altijd geboeid. Ik vind het mooi dat ik deze interesse van dichtbij in de praktijk kon meemaken. Ik kijk met veel plezier terug op het organiseren van ZAAI en ben benieuwd wat volgende ZAAI edities Diemen gaat brengen. De eerste editie van ZAAI Diemen belooft in ieder geval veel goeds!”

Conclusie

ZAAI is uniek omdat het uitgaat van startende ondernemers. Ondernemers die zorgen voor verfrissing, nieuwe ideeën en meer dynamiek in het ondernemingsklimaat in een gemeente. Zo zijn ze heel belangrijk voor de lokale economie. Maar het zijn ook ondernemers die een andere behoefte hebben

ZAAI is directe oogst - een blik op 5 jaar ZAAI

dan gevestigde ondernemers en steun kunnen gebruiken in de eerste drie jaar. En dus een andere benadering nodig hebben. Dat is de belangrijkste redenen voor gemeenten om ZAAI te faciliteren.

Hoe kijken de partners naar ZAAI? Zien zij ook die kruisbestuiving? In de volgende blik kijken we naar de blik vanuit de organisatie en andere belanghebbenden.

Blik 2: Partners

ZAAI kan niet zonder de projectorganisatie en andere partners. Zij steken tijd en energie in het helpen en ontwikkelen van startende ondernemers. Wat zijn hun beweegredenen om mee te doen? In deze blik drie verhalen; van de coaches, van de ondernemersverenigingen en Rabobank en tot slot van de ontwikkeling van ZAAI door de ogen van de projectorganisatie.

De coaches

De coaches zijn een belangrijke schakel in het ZAAI-programma. Ze coachen de deelnemers op hun persoonlijke ontwikkeling, zijn medeorganisator van de sessies en helpen bij de selectie van de deelnemers. De gemeente Haarlemmermeer heeft Sentini Grunberg als coach, Sabine Egberts was de coach bij de laatste editie in de gemeente Amstelveen en Anja de Die was coach bij programma's in de gemeenten Aalsmeer, Uithoorn, Amstelveen en Diemen. Anja deelt haar ervaringen:

“Veel ondernemers zijn goed in hun vak. Dat maakt je nog geen goede ondernemer. Ondernemen is een vak dat je gelukkig wel kunt leren! Dat heb ik zelf ondervonden toen ik eind 2013 voor mezelf startte met een eigen training en coachpraktijk. Gelukkig las ik in 2014 over het ZAAI coachtraject en de deelname daaraan bracht mij stappen verder. 2 jaar later werd ik gevraagd als coach en projectmanager van ZAAI Amstelveen 2016. Voor mij kwam hierin alles samen wat ik voorheen gedaan had. Ik kon dan ook mijn eigen ervaringen als deelnemer en ondernemer meenemen in het plan van aanpak.

Na ZAAI Amstelveen 2016 werd ik ook gevraagd als coach bij ZAAI Aalsmeer en later ook in Diemen. Het format voor ZAAI kon in de andere gemeentes verder worden uitgerold. Wat ik leuk vind is dat elke gemeente er zijn eigen kleur aangeeft. Letterlijk doordat elke gemeente in het ZAAI logo een eigen kleur heeft en figuurlijk door de lokale “saus” die erover heen gaat.

Coachsessie van Anja met een deelnemer

Een juiste mindset is net zo belangrijk als ondernemersvaardigheden. Als coach bij inmiddels 4 ZAAI edities heb ik de overtuiging dat je als ondernemer ondernemersvaardigheden moet leren, maar ook moet werken aan een succesvolle mindset. Het belang daarvan wordt vaak onderschat. Maar hoe kun je succesvol worden als je bijvoorbeeld:

- *jezelf niet durft te verkopen, of geen goede prijs durft te vragen*
- *het je ontbreekt aan moed om uit je comfortzone te komen*
- *je niet kunt focussen omdat je alles leuk vindt, je teveel ideeën in je hoofd hebt*
- *jezelf aanpraat dat je het niet kan, niet goed genoeg bent, of er niemand op jou zit te wachten*

Zowel de zakelijke als de persoonlijke ontwikkeling komen tijdens ZAAI aan bod. Dat maakt het tot zo'n waardevol traject. Ik vind het dan ook iedere keer weer geweldig om te zien hoeveel stappen ondernemers zetten gedurende het ZAAI-traject. De diversiteit aan resultaten bevestigt dat ZAAI voor iedere startende ondernemer eigen ontwikkelingsmogelijkheden biedt. Hoe meer je als deelnemer doet met hetgeen je aangereikt krijgt, hoe meer je eruit haalt."

Betrokkenheid externe partners

ZAAI wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met externe partners. Zo is in de gemeente Haarlemmermeer sinds seizoen drie de succesvolle Haarlemmermeerse ondernemer Rik Balder betrokken bij ZAAI, hij nodigt de deelnemers uit voor een Meet & Greet. Coaches waarderen de samenwerking met externe partners. Zoals Anja de Die het verwoordt: *"Het mooie van het ZAAI-traject is dat ZAAI ondernemers ondersteunt om beter en succesvoller te ondernemen én daarnaast dat de projectpartners ZAAI zelf ook steeds verder willen professionaliseren en verbeteren"*. In alle gemeenten spelen de Rabobank en lokale ondernemersverenigingen een grote rol in ZAAI. In hun eigen woorden:

John Jansen, Ondernemend Aalsmeer

"Ondernemend Aalsmeer is als partner van ZAAI erg blij met de garantie van B&W voor continuïteit van ZAAI voor de komende jaren. Temeer daar ZAAI ook voor de bestaande MKB ondernemers in Aalsmeer programma's gaat aanbieden, zoals social media en marketing/communicatie."

Masterclass van Rabobank

Arjan Bot, Rabobank Regio Schiphol

"Als je geen plan maakt voor je eigen leven zul je worden ingezet in de plannen van iemand anders (Jim Rohn)".

Cedric Dundas, Rabobank Amstel en Vecht

"Eén van de missies van de Rabobank is samen te werken aan een betere wereld. Ondernemers spelen daarbij een belangrijke rol, door met nieuwe innovaties te komen, maar ook door duurzaam met elkaar samen te werken."

ZAAI laat zien dat dit kan. De ondernemers die deelnemen aan ZAAI inspireren de bank en zijn medewerkers, om ook in de toekomst een rol te kunnen blijven spelen en de kennis en het netwerk van de bank beschikbaar te stellen."

Darshan Sloot, Directeur Ondernemersvereniging Amstelveen

"ZAAI is een geweldig initiatief van de gemeente om startende ondernemers verder op weg te helpen. Ons partnership bij ZAAI is vanzelfsprekend. ZAAI biedt kansen voor zowel de ZAAI-deelnemers als onze leden. Wij verbinden beide netwerken voor kennisuitwisseling, verrijking en groei. Denk aan de invulling van workshops, coaching, mentorgesprekken, inspiratiesessies en de mogelijkheid om gedurende het ZAAI-traject kosteloos onze drukbezochte events te bezoeken."

Joop Saan, Voorzitter Ondernemend Diemen

“Als Ondernemersvereniging juichen wij een dergelijk initiatief natuurlijk van harte toe! We werken er daarnaast actief aan mee door in het projectteam te participeren bij de keuze van de kandidaten. Daarnaast hebben we alle kandidaten een jaar gratis lidmaatschap van onze vereniging aangeboden, zodat zij aan alle activiteiten kunnen deelnemen. Kennis delen, van elkaar leren en een netwerk opbouwen zijn juist voor startende ondernemers van groot belang; Ondernemend Diemen biedt die mogelijkheden.”

Ontwikkeling van het ZAAI-programma

ZAAI begon in 2015 met individuele coachsessies in een programma van drie maanden. In de loop der jaren zijn er aspecten verwijderd en toegevoegd. Daarnaast heeft de organisatie in elke gemeente de mogelijkheid om het programma in te richten naar eigen wens. Maar hoe wordt het programma van ZAAI vastgesteld? En waar let de organisatie op? Eerst een inzicht in de ontwikkeling van ZAAI in de gemeente Haarlemmermeer. In de pilot in de gemeente Haarlemmermeer kregen ondernemers individuele coaching en masterclasses, onder begeleiding van de ervaren ondernemers Sentini Grunberg en Heidy Peperkamp.

Sentini Grunberg, projectorganisator ZAAI Haarlemmermeer

“We hebben geleerd uit de pilot dat de deelnemers behoefte hadden aan intervisie-sessies. Aangezien dit in ZAAI Amstelveen al een succes bleek te zijn, hebben wij dit tevens toegevoegd aan het programma. Het bleek een goede zet aangezien een aantal groepen zelfs na afloop van het ZAAI-traject doorgingen met de sessies en er langdurige samenwerkingen zijn ontstaan.”

Ook werd in het tweede seizoen in Haarlemmermeer een plenaire sessie toegevoegd. Ondernemers wilden namelijk tussendoor nog een keer met de hele groep bij elkaar komen:

Heidy Peperkamp, coach ZAAI Haarlemmermeer

“Bij de pilot werd als punt van verbetering aangegeven dat het mogelijk moest zijn om als groep tussendoor in zijn geheel nog een keer bij elkaar te komen. Wij hebben dit opgepakt en een ‘Meet & Greet’ bijeenkomst georganiseerd: enerzijds om te leren van een ervaren ondernemer (Rik Balder), anderzijds om de groep in de gelegenheid te stellen om elkaar te spreken.”

Tevens werd de selectieprocedure verbeterd door nog scherper te kijken naar de motivatie en kans van slagen van de onderneming. Een behoorlijk verschil dus.

Ook bij ZAAI Amstelveen en Aalsmeer werden met zeer concrete doelen een paar zaken verbeterd:

- De organisatie wilde meer verbinding creëren tussen de deelnemers. Hiervoor zijn gezamenlijke coach-, intervisie-sessies en borrels georganiseerd. Ook hebben in Amstelveen de deelnemers masterclasses aan elkaar aangeboden.
- Relevantere sessies door de thema's van de masterclasses en gezamenlijke coach-sessies te bepalen op basis van de leerdoelen van de deelnemers

- Bredere ontwikkeling door niet meer alleen op zakelijk vlak, maar ook op persoonlijk vlak te coachen.

Netwerkbijeenkomst in Aalsmeer

- Uitval van deelnemers beperken door de selectiecriteria aan te scherpen en een coachcontract op te stellen.
- ZAAI meer promoten: hiervoor werd een eigen ZAAI website gelanceerd en een kickoff event georganiseerd.
- Telkens verbinding zoeken tussen de deelnemers en lokale ondernemers, door bijvoorbeeld een panelavond te organiseren.
- In Amstelveen deden in 2017 ook startups mee.

Deze aanpassingen zorgden voor een nog beter resultaat. Dat was terug te zien in de positieve beoordeling door de deelnemers, een mooie 8,1 als waarderingcijfer. Het instellen van gezamenlijke sessies heeft de verbinding en het delen van kennis en ervaringen tussen de deelnemers enorm bevorderd. Dit werd door de deelnemers als zeer waardevol ervaren.

Conclusie:

Het succes van ZAAI begint en eindigt bij de ondernemer zelf. Als de ondernemers niet gemotiveerd zijn, dan zullen ze er ook niets uithalen. Dat gezegd hebbende, blijkt dat het succes van ZAAI grotendeels ligt bij het gevarieerde aanbod. Dit wordt mogelijk gemaakt door alle partijen achter ZAAI, de gemeenten, de organisatie, de ondernemersverenigingen en Rabobank. Het is ook opvallend hoeveel commitment, hoe zichtbaar en hoe gemotiveerd alle partijen zijn. Dit maakt het mogelijk voor de organisatie om samen met de partners het aanbod af te stemmen op de behoeften van de ondernemer. Dit maakt dat ZAAI succesvol kan zijn.

Blik 3: Ondernemers

ZAAI is er voor de ondernemer, door de ondernemer. Hoe hebben de deelnemers ZAAI ervaren en wat leren zij tijdens het traject? Uit de evaluaties blijkt dat ondernemers verschillende zaken leren:

- Beter in staat zijn meer klanten te krijgen, bijvoorbeeld door meer inzicht in de ideale klant
- Een groter netwerk en veel ideeën en tips van andere ondernemers
- Bewustwording op het ondernemer zijn en op ondernemersvaardigheden
- Meer zelfvertrouwen en meer focus, doelgerichtheid en structuur

Dat klinkt goed, maar hoe ziet dit in de praktijk eruit? In deze blik 8 oud-deelnemers en succesvol ondernemers aan het woord.

Kitty Verdel van Pattern Solutions: "ZAAI geeft boost in zelfvertrouwen om de juiste keuzes te maken."

Kitty helpt met Pattern Solutions bedrijven in de kledingindustrie met 3D prototypes betere pasvormen te maken. Ze deed dit lang in loondienst, maar wilde na 15 jaar voor haarzelf beginnen. Net nadat ze dit had besloten, hoorde ze op een netwerkborrel over ZAAI.

Waarom deed je mee?

Ik was echt net begonnen en had veel vaktechnische ervaring. Maar ik was onzeker over wat en hoe ik het precies wilde. ZAAI heeft mij erg geholpen in de zekerheid over wat ik en hoe ik het moest gaan doen. Specifiek wilde ik mezelf verbeteren in acquisitie. Bellen vond ik helemaal niks! En tijdens het coachtraject lukte het me nog steeds niet. Ik ben nog steeds dankbaar dat de coach toen zei; "dan doen we het samen". Dat heeft me echt over de drempel heen geholpen.

Heb je daar nu nog steeds profijt van?

Ja, dat gaat nu als vanzelf, helemaal dankzij ZAAI. ZAAI heeft mij echt geholpen in het opbouwen van een klantendatabase, waaruit nu vanzelf leads komen. ZAAI heeft mij ook geholpen met mezelf presenteren en die deal te sluiten. Door het programma krijg je een positief gevoel over jezelf. Je wordt uitgedaagd, maar het geeft ook vertrouwen. Soms denk je in begin dat je niets bereikt, maar je doet wel veel.

Wat vond je het beste aan ZAAI?

In principe was het hele programma heel fijn en goed. Maar de 1 op 1 sessies met de coach sprongen er echt uit. De masterclasses waren ook heel erg leuk. Ik zou nu weer zo mee doen.

Wat zou je zeggen tegen startende ondernemers die twijfelen om mee te doen?

ZAAI leert je te denken als ondernemer in plaats van werknemer. Risico's nemen en er voor gaan. Het geeft je ook een boost in je netwerk. Via mijn coach kwam ik weer in contact met andere interessante partijen. ZAAI geeft een versnelling. Ik

zie het niet persé voor alleen de startende ondernemer, ook een meer ervaren ondernemer heeft profijt. Die heeft weer andere vragen: zoals

doe ik het wel goed, hoe krijg ik de balans tussen werk en privé.

Jeremy Homan van Leds Dream Lightdesign: “Zonder ZAAI was ik niet zover geweest als ik nu ben en wellicht nooit.”

Jeremy heeft van zijn hobby zijn werk gemaakt. Hij maakt en restaureert (led) lampen voor consumenten en bedrijven. Toen hij net was begonnen, sprak hij met Marcel Pannekoek. Marcel had net het ZAAI-programma afgerond en vertelde Jeremy daarover.

Waarom wilde je meedoen met ZAAI?

Ik wilde vooral kennis en kunde op doen, om meer te snappen over het ondernemerschap. Met name de workshops en mijn netwerk uitbreiden trokken me aan. Ik ben uit het niets qua ondernemerschap begonnen. Vooral marketing wilde ik beter begrijpen. Hoe zet ik dat in en op welke klanten focus ik me?

Waar heb je het meest aan gehad?

Ik heb geleerd niet gelijk overal op af te gaan, maar slim te zijn in het benaderen van klanten, zodat je je tijd en investering efficiënt besteed. Ook de les om echte doelstellingen neer te zetten en deze te volgen werkte goed voor mij. De kracht van ZAAI is dat het zo breed is ingestoken, ik heb uit elk onderdeel wel wat gehaald. Ik heb meerdere keren gehad dat ik uit onverwachtse hoek een advies kreeg waar je dan wat aan hebt. Als ik echt iets moet noemen, dan waren dat voor mij de masterclasses en de gesprekken met ondernemers. En persoonlijke ontwikkeling door de coachsessies.

Wat had je zonder ZAAI nu niet gehad?

Zonder ZAAI had ik nooit de contacten en het netwerk gehad wat ik nu heb. En zonder de persoonlijke focus en kennis van marketing had ik nog alle kanten op gesprongen. Startende ondernemers moeten dan ook gewoon meedoen, het is supergoed voor je ervaring. Zonder ZAAI was ik niet zover geweest als ik nu ben en wellicht nooit. ZAAI is geweldig, het zorgt voor meer focus en kennis. Het brengt je ergens.

Fred Witteveen van MyCardWallet: “ZAAI is groei voor jezelf.”

Fred had al behoorlijke ervaring als ondernemer voordat hij aan ZAAI begon. Hij zag en ziet nog steeds veel voordelen aan ZAAI, ook als meer ervaren ondernemer. In zijn geval vooral omdat hij in een andere branche een bedrijf begon, die van de betaal- en loyaliteitskaarten. Uiteraard de

digitale variant. Een andere branche dan consultancy waar hij eerder succesvol in was.

Je had dus al behoorlijke ervaring, waarom deed je mee aan ZAAI?

Ik had 2 redenen; 1) mijn ondernemersskills aanscherpen. Ik wilde coaching en terugkoppeling krijgen over hoe ik zaken aanpakte. Ik voelde dat ik andere skills nodig had in de andere branche. Mijn ervaring bij de grote, internationale corporates was niet altijd passend bij het MKB.

2) ZAAI is lokaal en ik deed ook mee voor het lokale netwerk. Ik wilde meer feeling krijgen bij wat er lokaal speelt en in het Amstelveense circuit meer bekendheid krijgen. Uiteindelijk draait het toch om zien en gezien worden. Ook dat was anders in mijn vorige onderneming, waar ik vooral landelijk en internationaal bezig was.

Welke skills wilde je dan precies aanscherpen en hoe heeft ZAAI hierbij geholpen?

Ten eerste het pitchen van jezelf en je product. Een product is anders dan een advies of mensen aanbieden. Wat ik bij ZAAI heb geleerd was heel interessant en relevant voor de fase van mijn

bedrijf op dat moment. Mijn netwerkskills zijn aangescherpt en ZAAI heeft hierbij geholpen. De coachsessies en masterclasses waren daarin het belangrijkste.

Wat heb je verder nog aan ZAAI gehad?

ZAAI heeft me (via via, netwerken!) heel veel free publicity bezorgd; zo heb ik zendtijd bij BNR gehad en paginagrote artikelen in bijvoorbeeld Het Parool, Dagblad van het Noorden en De Telegraaf. ZAAI heeft me ook de ogen geopend in het nut van programma's als ZAAI. We willen elk jaar aan minstens 1 programma of wedstrijd mee doen. Zo hebben we in de KvK innovatieprijs meegedraaid, maar ook in de Accenture Innovatie-awards.

Waarom moeten startende ondernemers meedoen aan ZAAI?

Als je enigszins twijfelt aan je skills of heb je geen ervaring, dan moet je het gewoon doen. Het hele pallet komt langs (business plan, sales, netwerk). Het is goed om eens in spiegel te kijken. Dat geeft je inzicht in wat je wel en niet kan. Wat je niet kan, moet je dan ergens anders halen.

Ilja van Luling van MEER Vastgoed: "ZAAI probeert het beste uit je te halen"

Ilja heeft het ondernemen met de papelepel ingegoten gekregen. Haar vader is ondernemer en nadat ze een aantal jaar bij zijn bedrijf had gewerkt, besloten ze in 2014 samen MEER Vastgoed op te richten. Toen had ze niet het idee dat een coachtraject voor haar was. Immers, alle kennis van het ondernemen was al aanwezig. Ze hoorde echter van ZAAI en ze is blij dat ze heeft meegedaan.

Waarom deed je mee aan ZAAI?

Ik hoorde van ZAAI via mijn netwerk en de ondernemersvereniging in Aalsmeer. Eerst twijfelde ik, want ik kom uit een ondernemersgezin en had dus al een goed netwerk. Na de informatieavond was mijn interesse

gewekt en dacht ik: "Het kan geen kwaad het te proberen". Ik wilde voor mezelf vooral rust creëren en nadenken wat ik nu echt wil en wat ik goed doe.

Wat is het belangrijkste dat je hebt geleerd?

Dat je jezelf als ondernemer geen tijd gunt voor andere zaken dan de dagelijkse zaken. Het is ook belangrijk tijd te besteden aan die andere zaken, vooral voor jezelf. Zoals je toekomst en de toekomst van het bedrijf. Deze vraag speelde al in mijn achterhoofd. Door ZAAI was ik weg uit de dagelijkse gang van zaken en dat stelde me in staat verder te kijken.

Wat vond je van het programma zelf?

Ik heb aan de intervisie-gesprekken het meest gehad. Deze doen we ook nog steeds met onze groep. Je merkt dat je tegen heel veel dezelfde dingen aan loopt. Daarom is het heerlijk om dat te kunnen bespreken en ik ben blij dat ik een extra groep ondernemers heb daarvoor. Zo houd ik ook balans. Vrienden en familie zijn privé, intervisie is zakelijk. Elk uur wat ik heb geïnvesteerd, heeft zich dubbel en dwars terug verdiend.

Heb je uiteindelijk je doelen bereikt?

Toen ZAAI klaar was, had ik mijn doelen nog niet bereikt. Maar dat maakte niet uit. ZAAI geeft handvatten en geeft een duw in de juiste richting om je doelen te bereiken. Als voorbeeld, per 1 juli heb ik een nieuwe vennoot. Door ZAAI heb ik heel duidelijk gekregen wat ik wel kan en wat niet. Voor hetgeen ik niet kan, heb ik een vennoot gevonden. ZAAI was het begin van deze zoektocht naar de nieuwe partner. Door ZAAI heb ik alles heel goed op een rijtje gezet en heb ik deze stappen kunnen zetten.

Wat wil je kwijt aan ondernemers over ZAAI?

ZAAI probeert het beste uit je te halen. Je krijgt het niet op een presenteerblaadje aangeboden, je moet het zelf doen. Ongeacht je achtergrond of kwaliteiten, iedereen heeft zijn eigen uitdagingen en je groeit altijd door het gemengde aanbod. Je hebt niets te verliezen, het enige wat het je kost is tijd, maar dat verdient zich dubbel en dwars terug in kennis en ervaring. Durf het gewoon. Durven en doen!

**Monique Terlouw van
Tikken & Meer: "ZAAI
leert je veel over
ondernemen én over
jezelf als ondernemer".**

Monique werkt als Virtual Assistent (VA) voor ZZP'ers en het MKB. Een VA is een persoonlijke assistent die op afstand werkt. Met ZAAI wilde zij haar doelgroep helder krijgen, maar ook samenwerkingspartners te vinden.

Waarom deed je mee aan ZAAI?

Ik ben mijn bedrijf gestart terwijl ik nog in loondienst werkte. Op een gegeven moment werkte deze combinatie niet meer en heb ik gekozen voor mijn eigen bedrijf. Precies toen kwam ik ZAAI-coach Heidi Peperkamp tegen. Het was een perfect moment om mee te doen aan ZAAI. Ik wilde serieus aan mijn bedrijf gaan werken; er alles eraan doen om het een succes te maken.

Welke doelen had je?

Ik wilde vooral veel leren en daarmee mijzelf als ondernemer én mijn bedrijf verder ontwikkelen. Ik sta heel erg open voor samenwerking; geloof niet zozeer in concurrentie, maar meer in elkaar versterken. Daarom was ik in het bijzonder op zoek naar andere VA's om mee te sparren en eventueel samen te werken. De vraag naar VA's is enorm en de verschillende soorten opdrachten nog groter. Het werkgebied van een VA is heel breed, maar natuurlijk heeft iedere VA haar specialisme. Ik vind het belangrijk mijn opdrachtgevers de allerbeste kwaliteit te leveren. Als ik dat op een bepaald gebied zelf niet kan bieden, dan vraag ik liever een concullega de opdracht uit te voeren. Andersom schakelen zij mij ook in. Daarnaast heeft ook een VA in drukke tijden weleens behoefte aan een paar extra handen. Dan is het fijn dat je iemand die je vertrouwt kunt inschakelen om tijdelijk bepaalde klussen voor je op te pakken.

Heb je dit doel ook behaald?

Zeker, door ZAAI is het samenwerkingsverband VAngels ontstaan. ZAAI zorgde ook voor focus: wat kan ik goed, wat vind ik leuk en mijn diensten daarop richten. Best eng, want voor je gevoel sluit

je opdrachten uit, maar uiteindelijk is het de manier om de beste kwaliteit te leveren en het meeste plezier in je werk te beleven.

Welk onderdeel van ZAAI heeft je het meest geholpen bij deze inzichten?

Vooraf de masterclasses en coaching. Ik vond de onderwerpen voor de masterclasses heel goed gekozen. Deze sloten aan bij elke ondernemer, wat zijn of haar bedrijf ook was. De kwaliteit was heel goed en de organisatie steeds uitstekend. Door de coaching heb ik ook de juiste mindset gekregen. Ik ben gegroeid als ondernemer en heb ik een beter beeld gekregen van mijn kwaliteiten en de meerwaarde die ik ondernemers daarmee te bieden heb. Veel starters, waaronder ikzelf voor ZAAI, nemen zichzelf niet altijd serieus als ondernemer. Maar al je jezelf al niet serieus neemt, waarom zouden jouw klanten dat dan wel doen?

Wat zou je zeggen over ZAAI?

Het is een heel leerzaam traject, waar je heel waardevolle nieuwe contacten op kunt doen. Je leert veel over ondernemen en over jezelf als ondernemer. Het is niet vrijblijvend, maar het is zeker de moeite waard.

Nico Teerhuis van Nicooz Tweewielers: "Coaching hoort erbij als je je eigen zaak serieus neemt"

In een leven komen zaken soms perfect bij elkaar. Nico dacht 2 jaar geleden na om een eigen fietsenwinkel te beginnen toen hij een reclamebord van ZAAI langs de weg zag. Nico had wel eerder in een startend bedrijf gewerkt, maar zelf had hij nooit een onderneming gehad.

Waarom wilde je meedoen met ZAAI?

Een fietsenwinkel starten betekende voor mij heel veel nieuwe velden en terreinen. Ik had nooit in een winkel gewerkt, was nooit eigen ondernemer geweest en had geen ervaring met particuliere klanten.

Daarom wilde ik niet onvoorbereid beginnen. Het belangrijkste vond ik dat ik mijn ideeën kon toetsen. Ik had genoeg ideeën op inhoudelijk gebied; welke producten ga ik verkopen, van welk merk, tegen welke prijs en service level. Met ZAAI zocht ik reflexie en zekerheid op zaken die onbekend waren.

Welke doelen had je toen je begon aan ZAAI?

Heel concreet wilde ik me persoonlijk voorbereiden, een bewustwordingsproces beginnen. Ik wilde voorkomen dat ik heel druk bezig was met voorbereiden van de winkel voor de opening en dan eigenlijk zelf niet klaar was. Ik wilde dus vanaf het begin er ook persoonlijk klaar voor zijn. Hoe ga je om met bepaalde situaties, zoals lastige vragen waar je het antwoord niet op weet. Als medewerker in het bedrijfsleven kan je nog zeggen dat je er later op terug komt. In een winkel kan dat niet, dan moet je meteen antwoorden.

Hoe heeft ZAAI jou geholpen bij het realiseren van die doelstellingen?

ZAAI heeft erg goed geholpen, zeker met de zachtere onderdelen. Dat waren de bijeenkomsten zelf, maar zeker de intervisiegroep. Startende ondernemers lopen vaak tegen ongeveer dezelfde zaken aan, waardoor je altijd je verhaal kwijt. Ook nu nog spreken we elkaar. In de persoonlijke voorbereiding hebben de 1 op 1 coachsessies me erg geholpen. Bewust worden wat het met je doet als iets niet goed gaat, zoals kritiek, of een volle winkel. Dit heeft geholpen goed voorbereid te zijn op stresssituaties. ZAAI heeft me zo geholpen in het dagelijks runnen van de winkel en deze learnings voer ik nu onbewust uit.

Wat had je niet behaald als je ZAAI niet had gehad?

Zeker in de eerste periode voor onbekende terreinen, was het over me heen gespoeld. Nu had ik het gevoel dat ik in control was, vanaf het begin. Heel belangrijk in een winkel, want het is hele directe business, je kan moeilijk iets verbergen.

Heb je nog een tip voor startende ondernemers?

ZAAI hoort bij het proces als startende ondernemer. In elk geval; coaching hoort erbij als je je eigen zaak serieus neemt.

Sharon Blijd van IBalanz:
“Door ZAAI heb ik me als ondernemer ontwikkeld in de breedste zin van het woord”.

Sharon heeft een bureau met als corebusiness relatieondersteuning. Ze biedt hiermee relatiecoaching of relatietraining aan. Haar doel is om de relatie van stellen te verbeteren en handvatten te geven samen verder te gaan.

3 jaar geleden is zij hiermee begonnen en ze combineerde dat in die tijd met een fulltime baan. Afgelopen jaar heeft ze besloten fulltime ondernemer te worden. Zonder ZAAI had ze deze stap niet snel gemaakt.

Hoe kwam je te horen van ZAAI?

Ik heb me vorig jaar november als eerste kandidaat aangemeld bij ZAAI. Ik wist toen al dat ik me meer wilde richten op het ondernemerschap, maar vond het wel heel spannend om mijn vertrouwde baan na 15 jaar los te laten. In de tijd dat ik me

aanmeldde stoeide ik met allerlei dingen en ik vond het moeilijk mijn focus te bepalen. Met ZAAI wilde ik kennis vergaren over het ondernemerschap in de breedste zin van het woord. Daarnaast zocht ik een netwerk van ondernemers in Diemen, omdat ik naast mijn partner en vrienden, niemand anders had om de ondernemerszaken mee te bespreken.

Hoe heeft ZAAI jou geholpen met het realiseren van die doelstellingen?

Dit gebeurde al meteen in de eerste plenaire sessie. Daarin behandelden we een model waarin het voor mij heel duidelijk werd dat ik mijn tijd aan verkeerde dingen besteedde. Ik kreeg geen energie van de dingen die ik eerst deed. Maar van ondernemen wel en het bedenken van nieuwe plannen die ik zou willen doen als ondernemer.

Wat vond je het beste (onderdeel) van ZAAI?

De plenaire sessies. In de eerste ontdekte ik dus dat ik full time wilde ondernemen. En door de

laatste sessie kwam ik tot het inzicht dat vrijheid voor mij de belangrijkste waarde is als mens en dus ook als ondernemer. Het mooie aan dit ZAAI-traject is dat mijn persoonlijke overtuigingen duidelijker naar boven zijn gekomen. Zo betekent vrijheid voor mij ook de vrijheid om fouten te mogen maken, wat ik door mijn perfectionistische angst om te falen mezelf eerder niet toeliet. Dit inzicht zorgt voor veel rust en maakt dat ik bepaalde keuzes heb kunnen maken, zoals de dienst voor verbroken relaties niet meer als core-business aan te bieden.

Als ik ZAAI niet had gehad, dan was ik langer door blijven modderen en had ik de stappen die ik nu heb gezet niet genomen. Ik vind het daarom heel goed dat de gemeente dit doet, want als starter komt er zoveel op je af en zie je soms door de bomen het bos niet meer. ZAAI heeft mij focus gebracht, contact met mede-ondernemers en inzicht in mezelf als mens.

Rijo Verburg van Zaaltjeboeken.nl: "ZAAI geeft meerwaarde in je ontwikkeling als ondernemer".

Rijo startte vorig jaar de website zaaltjeboeken.nl, een platform voor locaties met leegstand (zoals horecagelegenheden met ruimte) om zaaltjes te verhuren aan particulieren. Na een paar maanden voorbereidingstijd is hij in december live gegaan met eerste versie. Inmiddels loopt de website goed en hij heeft al meer dan 50 locaties aangesloten. Particuliere klanten weten de website ook goed te vinden. In de laatste maanden heeft hij zelfs elke maand een verdubbeling van boekingen gezien. Inmiddels is Rijo bezig om het aanbod te verbreden naar ander soort locaties. Met recht een vliegende start, waar ZAAI zeker bij heeft geholpen!

Waarom deed je mee aan ZAAI?

Mijn vriendin zag in de lokale krant een artikel over ZAAI en spoorde mij aan. Mijn eerste gedachte was dat ik geen tijd had en had ook niet nodig had. Ik ben nogal eigenwijs en dacht dat ik wel wat wist van ondernemen. Maar nog voor de voorlichtingsbijeenkomst had ik al besloten dat ik er altijd wat van kon leren. Want als je toch beter gaat nadenken over wat ZAAI biedt, dan zijn dat allemaal zaken waar ik wel ZAAI is directe oogst - een blik op 5 jaar ZAAI

mee bezig was, maar wat je niet gratis op professioneel niveau aangeboden krijgt. Daarnaast was het een unieke kans om ook een netwerk op te bouwen in Diemen en te leren van andere en ervaren ondernemers.

Welke doelen had je toen je begon aan ZAAI?

Persoonlijk meer stil staan wat ik allemaal doe en wat ik iedere dag voor successen behaal, klein of groot. Ik ben erg van het doorgaan en kijk eigenlijk nooit terug op wat ik heb behaald. Hierdoor kan onrust ontstaan. Juist door stil te staan, krijg je vertrouwen en plezier in wat je doet. Wat belangrijk is dat succes je energie geeft om weer verder te gaan. Dat helpt je over dode punten heeft, als je het even niet meer weet. Ergens wist ik dat wel, dus ik wilde meer inzicht in hoe ik mijn denkproces kon omdraaien.

Hoe heeft ZAAI jou daarin geholpen?

Vooral met het persoonlijke coachingsgesprek. Anja stelde de juiste vragen waardoor ik meer inzicht kreeg in dit denkproces. Bij mij is deze karaktereigenschap in mijn hele leven naar voren gekomen; alsof ik mezelf altijd moet bewijzen voor een ander en altijd maar meer moet doen. Door dit inzicht weet ik hoe ik er mee om moet gaan. Heel praktisch gezien doe ik dit met andere mensen in een app-groepje. We staan dagelijks stil bij wat we die dag hebben bereikt, bijvoorbeeld een omzetdoel, een goed gesprek, of dat we iemand hebben geholpen. Zo sta je er bij stil, benoem je het en kan je het altijd teruglezen. Door ZAAI is het voor mij duidelijk geworden dat dit voor je zaak heel belangrijk is en door ZAAI ben ik echt dat app-groepje gestart. Daarom zou ik ZAAI altijd aanraden. Je moet zelf voldoende tijd en energie in het ZAAI-traject stoppen maar uiteindelijk win je er juist tijd mee, omdat je op een professionele manier heel veel informatie toegereikt krijgt waardoor je je sneller kunt ontwikkelen. Als je dit allemaal alleen moet doen, kost het veel meer tijd.

Conclusie:

Uit de gesprekken met de ondernemers blijkt dat de kracht van ZAAI de breedte van het programma is. ZAAI bedient een enorme diversiteit van deelnemers en is toch in staat elke deelnemer verder te helpen. Iedere deelnemer pikt eruit wat voor hem of haar van waarde is en zet stappen die ze anders niet of veel langzamer zouden zetten. En voor de meesten is juist die diversiteit een kracht. Deze diversiteit biedt een ondernemer een verfrissende blik door ondernemers te ontmoeten buiten het eigen netwerk. Verrassend daarbij is ook dat iedereen toch speelt met dezelfde vragen. ZAAI biedt door haar opzet voor ieder wat wils. ZAAI vergt wel investering qua tijd, maar iedereen zegt dat het zich dubbel en dwars terug verdient.

Eindconclusie

ZAAI is een succes, omdat het precies aansluit bij wat startende ondernemers willen en zonder ZAAI niet kunnen krijgen. Ze hebben behoefte aan ondersteuning, kennis en netwerken. Juist in de beginfase van hun bedrijf zijn startende ondernemers vooral bezig met het ontwikkelen van hun product en van zichzelf als ondernemer. Daarnaast sluit ZAAI ook aan bij de gevestigde lokale ondernemers. Alle starters krijgen de kans om tijdens evenementen kennis te maken met elkaar en zich met de bestaande lokale ondernemers te verbinden. De masterclasses, met thema's als marketing, ondernemen en netwerken, zijn openbaar en gratis te bezoeken. Hierdoor stimuleert ZAAI, en dus de gemeente, het lokale ondernemersklimaat. Dit alles was en is nog steeds niet te vinden in de markt. Kortom, ZAAI is voor en door ondernemers, met de gemeente als facilitator. Daarin schuilt de kracht van ZAAI.

Het doel waarmee het ooit is begonnen; startende ondernemers ondersteunen in de eerste jaren, wordt door ZAAI dus behaald. De deelnemers geven allemaal aan gegroeid te zijn en zo weer mee te doen. Daarom lijkt het alleen maar logisch ZAAI te blijven aanbieden en wellicht door te groeien naar andere doelgroepen en regio's. Iedere doelgroep heeft zo zijn eigen uitdaging en elke ondernemer is gebaat bij een sterk netwerk.

Dankwoord

Ik wil alle partijen die hebben meegeholpen aan dit rapport hartelijk danken voor hun tijd en input. Ik ben een grote fan van ZAAI en hoop met dit verslag en de blikken een goed inzicht te hebben gegeven waarom zoveel andere mensen ook fan zijn.

Sven van den Broek
Broek Marketing
www.broekmarketing.nl
September 2018